

AUTOBIOGRAFIA NOMADYCZNA. STORIA DI MIA VITA JANA (JANKA*) GORCZYCY

APOLONIA FILONIK

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
apolonia.m.f@gmail.com
ORCID 0000-0002-0394-8433

Obecny od kilku dekad w literaturze włoskiej fenomen literatury migracyjnej – pisanej po włosku przez autorów-imigrantów mieszkających we Włoszech – stał się przedmiotem licznych badań¹, w których starano się określić jego granice: analizowano podejmowane tematy, cechy autorów, proces twórczy, kwestie językowe, zagadnienia związane z rynkiem wydawniczym oraz odbiór tych dzieł. Niemniej jednak nadal mamy do czynienia z twórczością wymykającą się tym schematom, co skłania do poszukiwania nowych kryteriów analizy. Do tej twórczości można zaliczyć *Storia di mia vita* Janka Gorczycy, autobiograficzny utwór polskiego imigranta mieszkającego we Włoszech od lat 90., opublikowany w czerwcu 2024 roku nakładem wydawnictwa Sellerio².

* W książce Gorczycy wykorzystano zdrobniałą formę imienia autora i w takim wariantcie dzieło funkcjonuje we włoskim obiegu literackim.

¹ Prekursorem badań nad włoską literaturą migracyjną jest Armando Gnisci, który dostarczył szereg kompleksowych opracowań na ten temat, od *La letteratura dell'immigrazione* po *Nuovo Planetario Italiano* i *Creolizzare l'Europa*. Wśród badaczy, którzy w szczególnie sposób przyczynili się do rozwoju tej dziedziny oraz powstania krytycznych opracowań na temat włoskiej literatury migracyjnej, warto wymienić Raffaele Taddeo, Francę Sinopoli, Norę Moll (jedną z kuratorek bazy danych BASILI), Daniele Comberiatiego oraz Marię Cristinę Mauceri (redaktorkę koordynującą bazę danych BASILI). Warto wspomnieć również *Letteratura migrante in Italia*, antologię esejów i wywiadów z włoskimi pisarzami migracyjnymi, pod redakcją Luisy Emanuele, wydaną w 2023 r. nakładem wydawnictwa Oligo. Zob. Banca dati degli Scrittori Immigrati in Lingua Italiana e della Letteratura Italiana della Migrazione Mondiale, <https://www.basili-limm.it> (dostęp 14.12.2024).

² J. Gorczyca, *Storia di mia vita*, Palermo 2024.

Termin „utwór” nie został tutaj użyty przypadkowo. *Storia di mia vita* trudno bowiem przypisać do jednego gatunku literackiego³. Tekst liczący nieco ponad 140 stron stanowi spontaniczną narrację autora dotyczących życia we Włoszech, uzupełnioną o krótką retrospekcję życia w Polsce przed emigracją, na tle przemian politycznych. Książka oscyluje między opowiadaniem a pamiętnikiem⁴. Jest napisana surowym językiem, pozbawionym dialogów, z minimalnym użyciem opisów i metafor, co sprawia, że bliżej jej do języka mówionego niż literackiego.

Gatunek *Storia di mia vita* (opowiadanie autobiograficzne-pamiętnik) prowadzi bezpośrednio do osoby autora i jego życia. Jan Gorczyca, urodzony w 1962 roku w pobliżu Stalowej Woli, wyemigrował do Włoch w latach 90. i przez trzy dekady mieszkał w Rzymie, a dokładniej – na ulicy. Prowadził życie bezdomnego, nie mając stałego miejsca zamieszkania. Jego historia naznaczona jest konfliktami z prawem, pobytami w więzieniu, aktami przemocy i samookaleczeniami, dramatycznymi rozstaniem oraz przede wszystkim – alkoholem.

Już na podstawie tych informacji można stwierdzić, że mamy do czynienia z pewnym eksperymentem, nie tyle literackim, ile wydawniczym. Gorczyca, zachęcony przez Christiana Raimo – pisarza, publicystę i aktywistę, który wielokrotnie wspierał swojego przyjaciela – spisał w zeszytach historię, którą chciał opowiedzieć. Raimo przepisał ją na komputerze i przedstawił wydawnictwu Sellerio, a ono zdecydowało się na publikację. Rola redaktora zakończyła się w tym miejscu, ponieważ pomimo oczywistych niedoskonałości języka włoskiego używanego przez autora, nie zdecydowano się na ingerencję. Już sam tytuł utworu, aby mógł być zgodny z zasadami gramatycznej poprawności języka włoskiego, musiałby brzmieć „*Storia della mia vita*”. Częste

³ S. Greco, *Storia di mia vita, spiazzante esordio letterario per lo scrittore-vagabondo Janek Gorczyca*, „Artribune”, 20.07.2024, <https://www.artribune.com/editoria/libri/2024/07/storia-di-mia-vita-esordio-letterario-scrittore-vagabondo-janek-gorczyca> (dostęp 15.12.2024).

⁴ Sam autor w pierwszym zdaniu deklaruje „Questo sarà un breve racconto di mia esperienza sulla vita per strada” („To będzie krótkie opowiadanie o moim doświadczeniu życia na ulicy” – tłumaczenie własne; jeśli nie zaznaczono inaczej, tłumaczenie z włoskiego własne w całym artykule), sugerując, że czytelnik ma do czynienia z opowiadaniem, choć język i koncentracja na faktach, wydarzeniach, w których autor brał udział, zbliża utwór do pamiętnika. Zob. P. Lejeune, *Pakt autobiograficzny*, tłum. A. Labuda, [w:] idem, *Wariacje na temat pewnego paktu. O autobiografii*, red. R. Lubas-Bartoszyńska, Kraków 2001, s. 21-56.

pomijanie rodzajników, nieobecnych w języku polskim, to zresztą charakterystyczna cecha dla włoskiego, którym posługiwał się Gorczyca. Dostrzegalne są również kalki językowe z języka polskiego, czytelne dla odbiorcy znającego dobrze zarówno polski, jak i włoski⁵.

Tekst zatem pozostawiono w formie, w jakiej wyszedł spod ręki człowieka, który nauczył się włoskiego, żyjąc na ulicy. Znaczenie poprawności językowej jako narzędzia skutecznego przekazu treści zostało w rzeczywistości pominięte. Jest to o tyle ciekawe, że w pierwszej fazie powstawania włoskiej literatury migracyjnej autorzy nieposługujący się w wystarczająco dobrym stopniu językiem włoskim publikowali we współpracy z włoskim współautorem – najczęściej dziennikarzem lub pisarzem⁶. W przypadku Gorczycy nie wracano do tego rozwiązania, mimo że wskazuje się, iż wraz z rozwojem literatury migracyjnej w twórczości tych autorów niemal zawsze mamy już do czynienia z bezbłędnym włoskim. Jedynie włoscy autorzy, przedstawiając w swojej twórczości postaci imigrantów, przypisują im niedoskonałe posługiwanie się językiem⁷. Zarówno włoscy pisarze, jak i ci migracyjni próbują niekiedy znaleźć pośrednie rozwiązanie językowe, przeplatając standardowy włoski z obcymi naleciałościami i stosując zróżnicowane rejestry. W tej sztuce jednak zdecydowaną przewagę mają autorzy migracyjni, którym ze względu na własne doświadczenia lepiej udaje się uchwycić naturalny język imigranta⁸. Gorczyca natomiast nie odtwarza niepoprawnego języka – to język, którym na co dzień się posługuje i który przystosował tak, by nie stawiał przed nim żadnych ograniczeń.

Ryzykowny eksperyment językowy został doceniony – niedoskonały włoski zyskał uznanie za swoją autentyczność i nie przeszkodził w odbiorze dzieła⁹.

⁵ Przykładowo: Gorczyca używa sformułowania „fanno acqua del cervello” (J. Gorczyca, *Storia di mia vita*, Palermo 2024, s. 75), co dosłownie odpowiada polskiemu związkowi frazeologicznemu „robią wodę z mózgu”, ale w języku włoskim w takiej formie ten frazeologizm nie występuje.

⁶ Najistotniejsze przykłady współautorstwa we włoskiej literaturze migracyjnej to *Immigrato* autorstwa Salah Methnani i Marco Fortunato (1990) oraz *Io, venditore di elefanti* autorstwa Pap Khouma i Oreste Pivetta (1990).

⁷ M. Mauceri, M. Negro, *Nuovo immaginario italiano. Italiani e stranieri a confronto nella letteratura italiana contemporanea*, Rzym 2009, s. 73-74.

⁸ Ibidem, s. 302-304.

⁹ S. Greco, *Storia di mia vita, spiazzante esordio letterario per lo scrittore-vagabondo Janek Gorczyca*, op. cit.

Storia di mia vita została przyjęta przez krytykę głównie pozytywnie, choć nie zabrakło sceptycznych opinii¹⁰. Wielu uznało ją za najciekawszy debiut literacki roku¹¹, za poruszający i surowy portret życia na ulicy¹².

Wiść o sukcesie Gorczycy dotarła także do Polski, jednak wydarzenie to zostało potraktowane marginalnie. W prasie pojawiły się wzmianki oraz wywiad z autorem, który koncentrował się bardziej na jego kryminalnej przeszłości niż na pisarstwie¹³. Brakuje recenzji i bardziej dogłębnych analiz, co wynika z ograniczonego dostępu do tekstu dla polskiej publiczności, przez co zainteresowanie dziełem ogranicza się do wąskiego grona czytelników.

Jak utwór ten wpisuje się w krajobraz literatury migracyjnej we Włoszech? W tym obszarze często spotykamy formy autobiograficzne, w których dominuje doświadczenie migracji oraz przezwyciężanie związanych z nią traum. Pisarze pochodzący z różnych środowisk kulturowych i społecznych mają wspólną potrzebę zapisania swoich przeżyć, prezentując włoskiemu czytelnikowi perspektywę imigranta w kraju, gdzie od lat toczy się debata o kryzysie migracyjnym. Traumatyzacja doświadczana po przybyciu do obcego miejsca są często kontynuacją tych przeżyć w kraju pochodzenia, a ich przezwyciężenie poprzez ekspresję literacką można uznać za część procesu zdomawiania się w nowym otoczeniu i społeczności w celu stworzenia nowej formy integracji – jej brak stanowi bowiem sedno traumy migracyjnej¹⁴.

Z drugiej strony warto również zwrócić uwagę na specyfikę polskiej imigracji we Włoszech oraz obecność Polaków w literaturze włoskiej (nie tylko

¹⁰ Zob. L. Marchese, *Janek il fatalista e il suo padrone*: *Storia di mia vita*, „Snaporaz”, 25.06.2024, <https://www.snaporaz.online/janek-il-fatalista-e-il-suo-padrone-storia-di-mia-vita> (dostęp 13.12.2024).

¹¹ Zob. G. Rizzo, *Il miglior esordiente di cui non avete mai sentito parlare*, „Internazionale”, 7.06.2024, <https://www.internazionale.it/opinione/giuseppe-rizzo/2024/06/07/storia-di-mia-vita-janek-gorczyca> (dostęp 14.12.2024).

¹² Zob. G. Cecere, *Storia di mia vita: la voce ruvida della strada, la voce di Janek Gorczyca*, „Il Libraio”, 14.06.2024, <https://www.illibraio.it/news/dautore/storia-di-mia-vita-1456266/> (dostęp 14.12.2024).

¹³ J. Gorczyca, *Bezdomny Polak we Włoszech napisał książkę. Mówi, czym jest dolce vita*, rozm. przepr. K. Walczowska, Onet Podróże, 21.06.2024, <https://podroze.onet.pl/aktualnosci/bezdomny-polak-we-wloszech-napisal-ksiazke-mowi-czym-jest-dolce-vita/dq98nlp> (dostęp 16.12.2024).

¹⁴ D. Comberiati, *Scrivere nella lingua dell'altro. La letteratura degli immigrati in Italia (1989-2007)*, Bruksela 2010, s. 64-65.

migracyjnej). Według danych ISTAT w 2024 roku we Włoszech mieszkało nieco ponad 73 000 Polaków, z czego większość (ponad 54 000) stanowiły kobiety¹⁵. Porównując te dane z poprzednimi latami, można zauważyć wyraźną tendencję spadkową (na przykład w 2021 roku liczba ta wynosiła prawie 78 000¹⁶, a w 2016 roku była niemal dwukrotnie większa¹⁷), jednak Polacy nadal należą do dwudziestu najliczniejszych grup imigrantów we Włoszech.

W latach 90., czyli w okresie, gdy Gorczyca przybył do Włoch, Polacy emigrowali głównie z powodów ekonomicznych. Zazwyczaj stosunkowo łatwo i szybko integrowali się z włoskim społeczeństwem, a trudności związane z uzyskaniem pozwolenia na pobyt i pracę zniknęły po wejściu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku¹⁸. Jednak wykształcenie wyższe i kwalifikacje nie zawsze gwarantowały dobrą pozycję na rynku pracy. Imigranci, którzy nie znaleźli stabilnego zatrudnienia, ale pozostali we Włoszech, ryzykowali podzielenie losu marginalizowanych mieszkańców i bezdomnych, co z kolei przyczyniało się do utrwalenia stereotypu Polaka jako pijaka, złodzieja i włóczęgi¹⁹ – obrazu, który poniekąd odzwierciedla także styl życia Gorczycy.

Motyw polskiego imigranta pojawił się również w literaturze włoskiej. Najbardziej znanym przykładem jest powieść *Il polacco lavatore di vetri* Edoardo Albiniego z 1989 roku, opowiadająca historię rodziny polskich imigrantów we Włoszech. Tytuł odnosi się do zajęcia, które często wykonywali Polacy – mycia szyb samochodowych na skrzyżowaniach. W 1998 roku historia ta została zekranizowana przez Petera Del Monte w filmie *Ballata dei lavavetri*²⁰. Innym, wcześniejszym, przykładem jest *Anime senza cielo* (1950)

¹⁵ Stranieri residenti al 1° gennaio – Cittadinanza, ISTAT (2024), http://dati.istat.it/Index.aspx?DataSetCode=DCIS_POPSTRCIT1# (dostęp 6.01.2025).

¹⁶ D. Wojtaszczyk, *2 maja Dzień Polonii i Polaków za granicą / 2 maggio si celebra la giornata dei polacchi all'estero. Ecco quanti sono i polacchi nel mondo e in Italia*, <https://www.polacchiinitalia.it/polacchi-in-italia-quanti-sono-dati-istat/> (dostęp 6.01.2025).

¹⁷ G.J. Kaczyński, *Polska imigracja we Włoszech. Próba strukturalizacji zjawiska*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2016, nr 161, s. 103.

¹⁸ K. Kowalska-Angelelli, *Polscy imigranci we Włoszech. Trendy migracyjne, rynek pracy i system zabezpieczenia społecznego przed i po 1 maja 2004 r.*, „CMR Working Papers” 2007, nr 17 (75), s. 9.

¹⁹ G.J. Kaczyński, op. cit., s. 114–115.

²⁰ Zob. O. Płaszczewska, *La figura del „profugo polacco” nella finzione italiana. Edmondo de Amicis e Edoardo Albinati in cerca di un mito moderno*, „Italica Wratislaviensia” 2020, nr 11 (1), s. 191–213.

Giorgia Scerbanenco, włoskiego pisarza pochodzenia ukraińskiego. Powieść przedstawia losy polskiego uchodźcy, Stivy, obciążonego traumą wojny, żyjącego w ciągłym poczuciu zagrożenia. Włoska literatura migracyjna tworzona przez Polaków stanowi natomiast zdecydowaną mniejszość w porównaniu do dorobku pisarzy pochodzących z innych krajów²¹. Do tego zbioru dzieł dołączyło opowiadanie Gorczycy.

W *Storia di mia vita* pojawia się pytanie, jak definiować zadomowienie, gdy brakuje fizycznego domu. Czym jest integracja w kontekście kryzysu bezdomności? W jaki sposób dom fizyczny wiąże się z domem wyobrażonym, symbolem własnego miejsca na świecie? Czy brak stałego miejsca zamieszkania utrudnia, czy wręcz ułatwia integrację w obcym kraju? Aby odpowiedzieć na te pytania, należy zagłębić się w treść utworu oraz biografię samego Gorczycy.

„Wszystko zaczyna się w październiku 1998 roku, w pokoju na Campo de' Fiori. Umowa o pracę wygasła, pozwolenie na pobyt również, mam w kieszeni półtora miliona lirów i zastanawiam się, jak zacząć wszystko od nowa, ale to nie jest łatwe”²². Tak zaczyna się historia autora, który decyduje się żyć na ulicy. W tym momencie poznaje swojego pracodawcę, Gino (Gorczyca miał doświadczenie ślusarskie), Christiana Raimo i Martę, Polkę, którą spotyka we Włoszech w 1998 roku, gdy ta przyjeżdża odwiedzić przyjaciółkę. Pomaga jej znaleźć tymczasowe zakwaterowanie i pracę jako opiekunka osób starszych, a ich relacja przeradza się w długi i znaczący związek. Wraz z grupą bezdomnych, wśród których byli Polacy i Ukraińcy, zajmuje opuszczoną rezydencję znanego faszystowskiego generała – Villa Farinacci. Od początku

²¹ Grono polskich pisarzy imigrantów nie jest szerokie, a w większości przypadków mamy do czynienia z pojedynczymi utworami i krótkimi formami. Można tu wymienić Barbarę Serdakowską, pisarkę o międzynarodowym dorobku, autorkę kilku utworów, w tym *Gli aranci di Tadeusz* (Ensemble, 2018), opowiadającego historię polskiego imigranta na Sycylii; Wandę Romer, która jako dziecko wyemigrowała do Włoch i jest autorką autobiograficznej powieści *Incontro con Torino* (Traccediverse, 2006); Paulinę Spiechowicz, mieszkającą we Włoszech od dzieciństwa, której debiutancka powieść *Mentre tutto brucia* (Nutrimenti, 2025) właśnie się ukazała.

²² „Tutto inizia nell'ottobre del 1998, in una stanza a Campo de' Fiori. Il contratto di lavoro è scaduto, il permesso di soggiorno anche, ho un milione e mezzo di lire in tasca e penso a come ricominciare tutto, ma non è facile”, J. Gorczyca, *Storia di mia vita*, op. cit., s. 13.

pojawia się też kolejny problem typowy dla życia na ulicy: „Aby za dużo nie myśleć, pije się od rana do późnego wieczora”²³.

Gorczyca zachowuje jednak pewien balans. W przeciwieństwie do wielu innych bezdomnych ma stałą pracę i znajomość języka włoskiego, co pozwala mu radzić sobie w różnych sytuacjach. Pomimo częstych konfrontacji z policją i innymi władzami, udaje mu się utrzymać kontrolę, a życie na ulicy stopniowo przestaje być jedynie przygodą i przeradza się w strategię przetrwania, opartą na względnym porządku i dobrych relacjach ze społecznością.

Przez Villa Farinacci, określaną także jako Torre (Wieża), przewija się wiele osób, głównie bezdomnych imigrantów²⁴. Rzadko można tam spotkać kogoś pochodzenia włoskiego. Ostatecznie dołącza do nich Marta, która po krótkim pobycie w Polsce wraca do Włoch.

Relacja z Martą to jedyny związek, który trwa na tyle długo i intensywnie, by poddać go głębszej analizie. Przeżywa wzloty i upadki, a choć Gorczyca często podkreśla swoje emocjonalne przywiązanie do Marty, nie dostarcza szczegółowych opisów swoich uczuć ani intymnych detali. Jasne jest jednak, że się o nią troszczy, zapewniając jej bezpieczeństwo, choć jednocześnie jego zazdrość prowadzi do konfliktów i skrajnych zachowań. W pewnym momencie stan zdrowia Marty gwałtownie się pogarsza. W szpitalu diagnozują u niej zaawansowany nowotwór z przerzutami. Gorczyca opiekuje się nią na każdym etapie, utrzymując stały kontakt z lekarzami, co najbardziej świadczy o tym, że uważa siebie za jej życiowego partnera.

Jednak między Martą a bohaterem nie brakuje napięć, zwłaszcza że ona również ma problem z alkoholem. Gorczyca nie ukrywa swojego trudnego charakteru. Jest impulsywny, agresywny, nie waha się stosować przemocy, a w chwilach największych konfliktów z Martą dwukrotnie próbuje popełnić samobójstwo: raz poprzez przedawkowanie leków, drugi raz przez samospalenie – akt zwykle kojarzony z politycznym protestem, który w tym przypadku

²³ „Per non pensare troppo si beve dalla mattina fino a sera tardi”, J. Gorczyca, *Storia di mia vita*, op. cit., s. 15.

²⁴ Warto dodać, że według danych ISTAT w 2021 roku we Włoszech zarejestrowano 96 197 osób bezdomnych, z czego 38% stanowili imigranci (ponad połowa pochodziła z krajów afrykańskich). Zob. *Popolazione residente e dinamica geografica. Anno 2021*, 15.12.2022, <https://www.istat.it/it/files//2022/12/CENSIMENTO-E-DINAMICA-DEMOGRAFICA-2021.pdf> (dostęp 17.12.2024).

jest jednak dramatycznym gestem człowieka pod wpływem alkoholu. Po tych epizodach decyduje się na leczenie psychiatryczne i terapię dla alkoholików.

Niedługo później Marta, po kolejnym alkoholowym maratonie, ponownie trafia do szpitala, z którego tym razem już nie wychodzi. Umiera na skutek postępującej choroby nowotworowej i wyniszczenia organizmu. Gorczyca zajmuje się organizacją jej pogrzebu, włącznie z przygotowaniem ciała do pochówku. W obliczu tej traumatycznej straty, po niemal 25 latach wspólnego życia, nie ma miejsca na łzy ani poczucie niesprawiedliwości – jest jedynie akceptacja losu: „To dla mnie bolesne wspomnienie i zadawałem sobie pytanie, dlaczego ona musi tak cierpieć, ale potem zrozumiałem, że takie było jej i moje przeznaczenie”²⁵.

Opowieść kończy się refleksją na temat uzależnienia od alkoholu. Gorczyca przyznaje, że nigdy nie uwolnił się od nałogu, a choć wciąż żyje, pożegnał wielu ludzi, którzy przegrali walkę z alkoholizmem. Moralizatorski ton ostatnich stron *Storia di mia vita* zdaje się przestrogą dla czytelnika: alkoholizm to pułapka, w którą może wpaść każdy. Jednocześnie jest to jego osobista konfrontacja z własnym uzależnieniem. Alkohol nie pomógł mu uciec od bólu, który ostatecznie całkowicie go pochłonął: „Tu chcę zakończyć moją opowieść, bo wycierpiałem za dużo”²⁶. Żałoba przerywa pisanie.

Opowieść o życiu na ulicach Rzymu stanowi główny wątek narracji, z wyjątkiem wspomnień z okresu sprzed emigracji. Boże Narodzenie wywołuje w Gorczycy nostalgię („nadchodzi Boże Narodzenie, a za każdym razem, gdy nadchodzi Boże Narodzenie, myślę o mojej przeszłości”²⁷). Przez kolejne 26 stron autor przybliży czytelnikowi swoje pochodzenie oraz życie na tle burzliwych przemian politycznych w Polsce.

Gorczyca urodził się w wiosce niedaleko Stalowej Woli. Niewiele mówi o swojej rodzinie. O ojcu wspomina jedynie, że był więźniem podczas II wojny światowej. O matce prawie nie pisze. Można przypuszczać, że rodzice prowadzili gospodarstwo rolne, ponieważ Gorczyca odnotowuje, iż „wszyscy chcą,

²⁵ „Per me è un ricordo doloroso e mi sono posto una domanda, perché lei deve soffrire tanto, ma dopo mi sono reso conto che questo era destino suo e anche mio”, J. Gorczyca, *Storia di mia vita*, op. cit., s. 142.

²⁶ „Qui voglio finire il mio racconto, perché ho sofferto troppo”, ibidem, s. 144.

²⁷ „[...] arriva Natale e ogni volta che arriva Natale io penso al mio passato”, ibidem, s. 98.

żebym został rolnikiem”²⁸. Podkreśla jednak, że jego rodzice słuchali Radia Wolna Europa i to oni przekazali mu wiedzę o historii Polski.

W swojej narracji Gorczyca cofa się do lat 40. XX wieku i krótko wspomina powstanie warszawskie, genezę Armii Krajowej, generała Władysława Sikorskiego i katastrofę lotniczą na Gibraltarze oraz pakt Ribbentrop-Mołotow. Opowiada o początkach wpływów sowieckich w Polsce, wymienia po kolei pierwszych sekretarzy partii, przypomina inwazję na Czechosłowację w 1968 roku, a następnie poświęca więcej uwagi Solidarności i księdzu Jerzemu Popiełuszcze. Całość przedstawia w telegraficznym skrócie, aby włoski czytelnik mógł szybko uchwycić atmosferę tamtej Polski. Jednak wybór informacji i sposób ich oceny mówią więcej o samym autorze niż o historii jego ojczyzny – przywołuje on zapewne to, co usłyszał w rodzinnym domu, a jego dynamiczny język zdradza silne emocjonalne zaangażowanie.

Od samego początku Gorczyca prezentuje się jako buntownik, patriota, gotów aktywnie walczyć o wolność przeciwko komunizmowi. Ostatecznie trafia do wojska. W tym kontekście przytacza anegdoty podkreślające jego antysystemowe nastawienie. Twierdzi, że został wysłany wraz z pięcioma innymi polskimi żołnierzami do Afganistanu, co budzi kontrowersje, gdyż brak informacji o wysyłaniu tam polskich żołnierzy razem z armią sowiecką. Wiadomo natomiast, że byli Polacy, którzy dołączyli do mudżahedinów²⁹.

Po rzekomym powrocie z Afganistanu pracuje w elektrowni w Bełchatowie, a później zostaje wysłany do elektrowni jądrowej w Desnogorsku. W międzyczasie dochodzi do katastrofy w Czarnobylu, której skutki, jak twierdzi Gorczyca, odczuł na własnym ciele: „Mnie zmienił się tylko kolor włosów, były jasne, a zrobiły się czarne, a oczy z zielonych stały się niebieskie”³⁰.

Jego opowieść zawiera również okazjonalne odniesienia do teorii spiskowych. Sam Gorczyca wydaje się mieć skłonność do nich oraz głęboko zakorzenioną nieufność (co może wynikać zarówno z jego burzliwych doświadczeń, jak i z alkoholizmu). Jest to cecha, która często, choć nie zawsze

²⁸ „[...] loro vogliono tutti che divento agricoltore”, ibidem, s. 101.

²⁹ Zob. M. Szymanowicz, *Narody przeciwko Imperiom: mudżahedini polscy w Afganistanie*. (Cz. 1), „Arcana: kultura, historia, polityka” 2006, nr 67 (1), s. 101-127.

³⁰ „A me cambiato solo colore di capelli, ero biondo e sono diventato nero e occhi da verde a azzurri”, J. Gorczyca, *Storia di mia vita*, op. cit., s. 121.

słusznie, przypisywana jest Polakom³¹. Możliwe również, że celowo wybrał tematy, które były głośnie wśród opinii publicznej we Włoszech (np. pandemia, do której miał sceptyczne podejście)³².

Podczas pobytu w Rosji poznaje Rosjankę, z którą żeni się, wbrew woli swoich rodziców. Przez pewien czas mieszka między Polską a Rosją. W 1989 roku rodzi się jego syn, a rok później Gorczyca przenosi się na stałe do Polski wraz z rodziną. Następują czasy transformacji ustrojowej, a jego małżeństwo szybko zaczyna przechodzić kryzys. Żona nie potrafi zintegrować się w nowym środowisku, a sam Gorczyca coraz częściej popada w swoje nałogi. Konflikt między małżonkami narasta do tego stopnia, że pewnego dnia żona zabiera syna i z pomocą krewnych Gorczycy wyjeżdża do Rosji.

W obliczu swojej bezsilności, ale też w wyniku własnego uporu, Gorczyca decyduje się opuścić kraj i zerwać kontakt z rodziną. Wyjeżdża do Niemiec, rozważa przeprowadzkę do Finlandii, ale ostatecznie wybiera Włochy i Rzym. We Włoszech nie zawsze podejmuje legalną pracę – przez pewien czas kradnie samochody, „doskonalać” w ten sposób swoje umiejętności ślusarskie. Wpada w oko włoskiej policji i spędza kilka krótkich okresów w areszcie. Przez większość czasu jest osobą bezdomną, nocując czasem u znajomych, m.in. u Christiana Raimo.

W *Storia di mia vita* autor przedstawia siebie jako buntownika, człowieka impulsywnego, niechętnego do podporządkowywania się zasadom i autorytetom, ale jednocześnie o silnym poczuciu przynależności terytorialnej – innymi słowy, jako osobę oporną na integrację. Jako imigrant jednak musi znaleźć sposób, by przystosować się do nowego miejsca.

Jeśli za adaptację uznamy znalezienie pracy, nauczanie się języka kraju, do którego się wyemigrowało, oraz nawiązanie podstawowych relacji

³¹ F. Czech, *Podejrzliwi obywatele: narracje spiskowe jako element krytycznej kultury politycznej w Polsce*, „Władza sądenia” 2018, nr 10, s. 63. Autor odnosi się do wypowiedzi Janusza Czaplińskiego udzielonej „Gazecie Wyborczej” w 2013 roku. Czapliński uważa, że zakorzenione w polskiej mentalności poczucie ciągłego zagrożenia sprzyja wierze w teorie spiskowe oraz silnemu przekonaniu o ich prawdziwości. Jednak według Czecha nie ma wystarczających dowodów ani reprezentatywnych badań potwierdzających tezę, że Polacy są bardziej podatni na teorie spiskowe niż inne narody.

³² Zob. J. Gorczyca, *Storia...*, op. cit., s. 135.

z miejscowymi³³, Gorczyca spełnił te warunki. Można by zatem przypuszczać, że miał dobre perspektywy na integrację, lecz przeszkodą stał się brak stałego miejsca zamieszkania. Gorczyca znalazł się na marginesie społeczeństwa nie z powodu statusu imigranta (aspekt ten jest u niego drugorzędny), lecz z powodu bycia bezdomnym.

Z tego punktu widzenia *Storia di mia vita* jest wyjątkową pozycją na tle włoskiej literatury migracyjnej. Nie ma tu wątku przewycięzania traumy migracyjnej ani poczucia wykluczenia wynikającego z pochodzenia. Trudności, jakie napotyka bohater jako imigrant, to przede wszystkim przeszkody biurokratyczne i problemy finansowe, takie jak brak odpowiednich dokumentów czy konieczność opłacania opieki zdrowotnej, a nie odrzucenie ze względu na różnice kulturowe czy depresja wywołana tęsknotą za ojczyzną i rodziną. Te motywy w książce się nie pojawiają. To nie znaczy jednak, że pisarstwo autobiograficzne nie jest dla Gorczycy sposobem na uporanie się z traumą – nie jest to jednak trauma imigranta, lecz przede wszystkim bezdomnego i alkoholika. Podczas gdy w przypadku większości autorów migracyjnych autobiografia pozwala na wyodrębnienie własnego „ja” z masy, którą stanowią imigranci we Włoszech, i podkreślenie własnej indywidualności³⁴, u polskiego autora jego opowieść pozwala mu na wyodrębnienie swojego życiorysu i tożsamości z jednorodnej masy, którą stanowią bezdomni.

Gorczyca nie podkreśla też szczególnie swojej odrębności kulturowej czy narodowej, przynajmniej nie w odniesieniu do Włochów. Dopiero w retrospektywnych fragmentach identyfikuje się jako Polak, wiążąc swoją tożsamość z historią ojczyzny. Można odnieść wrażenie, że akcentowanie wyjątkowości i tragicznego losu Polski służy bardziej dowartościowaniu samego siebie niż przekazaniu informacji czytelnikowi. Podawane przez niego fakty historyczne są pełne nieścisłości i budzą poważne wątpliwości, co skłania recenzentów do porównań z *Educazione siberiana* Nikolaia Lilina³⁵. Powieść ta wywołała kontrowersje, ponieważ była przedstawiana jako autobiograficzna, choć wiele opisanych w niej wydarzeń nie znalazło potwierdzenia w faktach

³³ M. Budyta-Budzyńska, *Adaptacja, integracja, asymilacja – próba ujęcia teoretycznego*, [w:] *Integracja czy asymilacja?: polscy imigranci w Islandii*, red. M. Budyta-Budzyńska, Warszawa 2011, s. 46.

³⁴ C. Mengozzi, *Narrazioni contese. Vent'anni di scritture italiane della migrazione*, Rzym 2013, s. 130.

³⁵ L. Marchese, *Janek il fatalista e il suo padrone: Storia di mia vita*, op. cit.

historycznych, a sam autor z czasem coraz bardziej dystansował się od autobiograficznego charakteru swojej książki. W przypadku Gorczycy jednak nie wydaje się, by kreowanie fałszywej narracji było jego świadomym celem. Tego rodzaju narracja może być typowa dla emigrantów, którzy mają tendencję do mitologizowania przeszłości – zarówno w kontekście własnej, jak i zbiorowej historii³⁶. W istocie, Gorczyca wyraźnie oddziela swoje życie przed i po emigracji: nie komentuje na przykład żadnych współczesnych wydarzeń w Polsce.

Czy to oznacza, że Gorczyca nie doświadcza traumy związanej z emigracją i poczucia wykorzenienia? Być może nie jest tego do końca świadomy, dlatego nie mówi o tym wprost. Alkoholizm ułatwia ucieczkę od konfrontacji z różnymi problemami, a jednocześnie sam jest ich wyrazem. Przyczyny agresywnych zachowań i prób samobójczych są z pewnością złożone, a czytelnik z łatwością dostrzega, że doświadczenia opisane przez autora odcisnęły ślad na jego psychice.

Jednak Gorczyca, nie mając stałego miejsca zamieszkania, wydaje się nie przeżywać konfliktu, który dotyka wielu imigrantów – niemożności wskazania swojego domu, zarówno w sensie dosłownym, jak i symbolicznym. Swoją dom utracił już w Polsce, gdy opuściła go żona i syn. Wyjechał, ponieważ nie miał już nic i w tamtym momencie, w pewnym sensie, stał się już osobą bezdomną. Po przyjeździe do Włoch nawet nie próbował stworzyć nowego domu. Jego bezdomność ma więc głębszy wymiar: nie ogranicza się jedynie do braku stałego lokum, ale oznacza także brak domu rozumianego jako własne miejsce czy rodzina.

Z drugiej strony w przypadku Gorczycy można spojrzeć na pojęcie domu jako domu nomadycznego, który podróżuje wraz z bohaterem i ujawnia się w różnych sferach jego życia³⁷. Czasem przejawia się on w relacjach z in-

³⁶ Mitologizowanie przeszłości, głównie tej związanej z krajem pochodzenia, to jeden z motywów obecnych w literaturze migracyjnej. Zwraca na to uwagę m.in. Flora Shabaj w rozprawie doktorskiej *Al di là e al di qua dell'Adriatico: la rappresentazione dell'Albania e dell'Italia tra XX e XXI secolo. Scrittori e scrittrici albanesi in lingua italiana a confronto*, wskazując na tendencję albańskich pisarzy do mitologizowania przeszłości poprzez odniesienia do lokalnych baśni czy folkloru.

³⁷ Koncepcja „domu” w kontekście migracji przekształca się z czegoś stabilnego, trwałego i dającego poczucie bezpieczeństwa w coś tymczasowego, a jednocześnie mobilnego. W tym sensie staje się czymś nomadycznym, płynnym, co przywołuje koncepcję „podmiotu nomadycznego” Rosi Braidotti oraz „płynnej nowoczesności” Zygmunta Baumana. W przypadku

nymi ludźmi, innym razem jest to fizyczny dach nad głową czy praca dająca namiastkę stabilizacji. Może to być także Rzym, który Gorczyca zna na tyle dobrze, że czuje się tam jak u siebie, lub język włoski, który pozwala mu odnaleźć się w obcym miejscu. To właśnie te doświadczenia i opanowanie języka umożliwiły mu ostatecznie zakorzenienie się w obcej kulturze – „zdobycie domu” w literaturze włoskiej poprzez publikację własnej książki.

Jest to zgodne z tym, co postuluje Rosi Braidotti, autorka pojęcia *podmiotu nomadycznego*. Dla filozofki nomadyzm „jest bowiem nie tyle brakiem miejsca zamieszkania, co zdolnością do odtworzenia miejsca zamieszkania gdziekolwiek”³⁸. Natomiast nomada to „podmiot, który porzucił wszelką ideę, pragnienie czy tęsknotę za stabilnością. Wyraża pragnienie tożsamości opartej na przejściach, stopniowych przemieszczeniach, skoordynowanych przemianach – bez względu na lub wbrew jakiegokolwiek idei zasadniczej jedności”³⁹. Autor *Storia di mia vita* realizuje tę ideę w sensie dosłownym, nie mając stałego miejsca zamieszkania, ale też poprzez swój charakter, wewnętrzny bunt, który utrudnia mu odnalezienie życiowej stabilizacji.

Paradoksalnie więc fakt, że Gorczyca jest osobą bezdomną, wydaje się ułatwiać jego adaptację, ponieważ pozostaje on w specyficznej enklawie, jaką jest społeczność bezdomnych – grupa, która sama w sobie nie jest zintegrowana ze społeczeństwem. Gorczyca znajduje się niejako w zawieszeniu. Najbliższe relacje nawiązuje z Polakami będącymi w podobnej sytuacji lub z Włochami, którzy dali mu pracę czy udzielili pomocy. Jednak przez cały ten czas nie zakorzenia się w żadnej grupie społecznej. Jedynym załączkiem domu była dla niego relacja z Martą, którą ostatecznie jednak stracił.

Gorczyca nomadyczność domu wynika nie tylko z faktu bycia imigrantem, ale także z bycia osobą bez stałego miejsca zamieszkania. Zob. R. Baidotti, *Soggetto nomade. Femminismo e crisi della modernità*, Rzym 1995; Z. Bauman, *Płynna nowoczesność*, tłum. T. Kunz, Kraków 2006.

³⁸ „non è quindi tanto l'essere senza dimora, quanto la capacità di ricreare la dimora ovunque”; R. Braidotti, *Nuovi soggetti nomadi. Transizioni e identità postnazionaliste*, red. A. Crispino, Rzym 2002, s. 34. Cyt. za: A. Ferraro, *Per un approccio geografico ai testi della letteratura migrante*, „Oltreoceano. Geografie e letterature: luoghi dell'emigrazione” 2019, nr 15, s. 18.

³⁹ „un soggetto che ha abbandonato ogni idea, desiderio o nostalgia di stabilità. Esprime il desiderio di un'identità fatta di transizioni, di spostamenti progressivi, di mutamenti coordinati senza o contro ogni idea di unitarietà essenziale”, R. Braidotti, *Nuovi soggetti...*, op. cit., s. 44. Cyt. za: A. Ferraro, op. cit., s. 18.

Warto również podkreślić, że w przypadku Gorczycy bezdomność, przynajmniej do pewnego momentu, była wyborem⁴⁰. Popadł w swego rodzaju inercję, w której nie musiał podejmować wysiłku, by zintegrować się ze społeczeństwem, a życie bez stałego miejsca zamieszkania mogło stać się dla niego mechanizmem obronnym. Kryzys i marginalizacja wynikające z braku stałego lokum przesunęły na dalszy plan problem wykluczenia związanego ze statusem imigranta. W tym sensie pozostanie bezdomnym stało się dla niego substytutem integracji lub czymś, co uściło potrzebę prawdziwego zakorzenienia, ułatwiając radzenie sobie z wyzwaniem, jakim jest proces zadawania się w nowym miejscu.

Punktem zwrotnym w tym procesie stało się jednak uznanie Gorczycy za pisarza – osiągnięcie, które udało się mimo niesprzyjających warunków (poza zainteresowaniem i wsparciem ze strony Christiana Raimo). Kluczowe dla tego sukcesu okazało się umożliwienie pełnej swobody wypowiedzi, co pozwoliło Gorczycy nie tylko opowiedzieć o swoich doświadczeniach życia na ulicy, ale też zrobić to w swoim własnym języku, bez redakcyjnych ingerencji.

Być może najlepszym dowodem na to jest fakt, że od czasu publikacji *Storia di mia vita* Gorczyca znalazł stałe miejsce zamieszkania w pobliżu Rzymu, w Guidonia Montecelio. Jego rodzina próbowała przekonać go do powrotu do Polski⁴¹. Gorczyca w ostatnim czasie odwiedził swoje rodzinne strony, ale jednocześnie czuje, że jego domem nadal pozostaje Rzym⁴². Opublikowanie książki mogło więc zamknąć pewien etap jego życia, jednocześnie otwierając nowy – taki, w którym autor może dojść do zupełnie innego poziomu refleksji nad swoim istnieniem. W końcu sam zadeklarował: „Kiedy poczuję się lepiej, będę pisał dalej”⁴³.

⁴⁰ J. Gorczyca, „*Ho scelto la vita sbandata*”. *Intervista a Janek Gorczyca*, rozm. przezr. V. Pigmei, Lucy sulla cultura, 18.06.2024, <https://lucysullacultura.com/ho-scelto-la-vita-sbandata-intervista-a-janek-gorczyca> (dostęp 16.12.2024).

⁴¹ J. Gorczyca, *Il clochard che insegna a resistere al clima pazzo*, intervista di Gabriella Cantafio, „La Repubblica”, 25.08.2024, https://www.repubblica.it/venerdi/2024/08/25/news/janek_gorczyca_scrittore_clochard_storia_di_mia_vita-423458862 (dostęp 30.12.2024).

⁴² J. Gorczyca, *Decidere il mondo. Intervista a Janek Gorczyca*, intervista di Piera Ghisu, *Il primo amore*, 17.10.2024, <https://www.ilprimoamore.com/decidere-il-mondo-intervista-a-janek-gorczyca> (dostęp 4.01.2025).

⁴³ „Quando sto meglio scrivo ancora”, J. Gorczyca, *Storia di mia vita*, op. cit., s. 144.

Bibliografia

- Braidotti Rosi, *Nuovi soggetti nomadi. Transizioni e identità postnazionaliste*, ed. A.M. Crispino, L. Sossella, Rzym 2002.
- Braidotti Rosi, *Soggetto nomade. Femminismo e crisi della modernità*, Donzelli, Rzym 1995.
- Bauman Zygmunt, *Plynna nowoczesność*, tłum. T. Kunz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2006.
- Budyta-Budzyńska Małgorzata, *Adaptacja, integracja, asymilacja – próba ujęcia teoretycznego*, [w:] *Integracja czy asymilacja? Polscy imigranci w Islandii*, red. M. Budyta-Budzyńska, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2011.
- Comberiati Daniele, *Scrivere nella lingua dell'altro. La letteratura degli immigrati in Italia (1989-2007)*, Peter Lang, Bruksela 2010.
- Czech Franciszek, *Podejrzliwi obywatele: narracje spiskowe jako element krytycznej kultury politycznej w Polsce*, „Władza sądszenia” 2018, nr 10, s. 53-72.
- Ferraro Alessandra, *Per un approccio geografico ai testi della letteratura migrante*, „Oltreoceano. Geografie e letterature: luoghi dell'emigrazione” 2019, nr 15, s. 15-22.
- Gnisci Armando, *Creolizzare l'Europa. Letteratura e migrazione*, Meltemi, Rzym 2003.
- Gorczyca Janek, *Storia di mia vita*, Sellerio, Palermo 2024.
- Kaczyński Grzegorz J., *Polska migracja we Włoszech. Próba strukturalizacji zjawiska*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2016, nr 161, s. 103-123.
- Kowalska-Angelelli Kamila, *Polscy imigranci we Włoszech. Trendy migracyjne, rynek pracy i system zabezpieczenia społecznego przez i po 1 maja 2004 r.*, „CMR Working Papers” 2007, nr 17 (75), s. 1-29.
- Lejeune Philippe, *Pakt autobiograficzny*, tłum. A. Labuda [w:] idem, *Wariacje na temat pewnego paktu. O autobiografii*, red. R. Lubas-Bartoszyńska, Universitas, Kraków 2001.
- Letteratura migrante in Italia, ed. Emanuele Luisa, Oligo, Mantua 2023.
- Mauceri Maria Cristina, Negro Maria Grazia, *Nuovo immaginario italiano. Italiani e stranieri a confronto nella letteratura italiana contemporanea*, Sinnos, Rzym 2009.
- Mengozzi Chiara, *Narrazioni contese. Vent'anni di scritture italiane della migrazione*, Carocci, Rzym 2013.
- Nuovo Planetario Italiano. *Geografia e antologia della letteratura della migrazione in Italia e in Europa*, ed. A. Gnisci, Città Aperta Edizioni, Troina 2006.
- Płaszczewska Olga, *La figura del „profugo polacco” nella finzione italiana. Edmondo de Amicis e Edoardo Albinati in cerca di un mito moderno*, „Italica Wratislaviensia” 2020, nr 11 (1), s. 191-213.
- Szymanowicz Marek, *Narody przeciwko Imperiom: mudżahedini polscy w Afganistanie (cz. 1)*, „Arcana: kultura, historia, polityka” 2006, nr 67 (1), s. 101-127.

Źródła internetowe

- Banca dati degli Scrittori Immigrati in Lingua Italiana e della Letteratura Italiana della Migrazione Mondiale, <https://www.basili-limm.it/> (dostęp 14.12.2024).
- Cecere Giuseppe, „Storia di mia vita”. *La voce ruvida della strada, la voce di Janek Gorczyca*, „Il Libraio”, 14.06.2024, <https://www.illibraio.it/news/dautore/storia-di-mia-vita-1456266> (dostęp 14.12.2024).

- Gorczyca Jan, *Decidere il mondo. Intervista a Janek Gorczyca*, rozm. przepr. Piera Ghisu, Il primo amore, 17.10.2024, <https://www.ilprimoamore.com/decidere-il-mondo-in-intervista-a-janek-gorczyca/> (dostęp 4.01.2025).
- Gorczyca Jan, *Il clochard che insegna a resistere al clima pazzo, intervista di Gabriella Cantafio*, „La Repubblica”, 25.08.2024, https://www.repubblica.it/venerdi/2024/08/25/news/janek_gorczyca_scrittore_clochard_storia_di_mia_vita-423458862/ (dostęp 30.12.2024).
- Gorczyca Jan, „*Ho scelto la vita sbandata*”. *Intevista a Janek Gorczyca*, rozm. przepr. Valentina Pigmei, Lucy sulla cultura, 18.06.2024, <https://lucysullacultura.com/ho-scelto-la-vita-sbandata-intervista-a-janek-gorczyca/> (dostęp 16.12.2024).
- Gorczyca Jan, *Bezdomny Polak we Włoszech napisał książkę. Mówi, czym jest dolce vita*, rozm. przepr. Karolina Walczowska, Onet Podróże, 21.06.2024, <https://podroze.onet.pl/aktualnosci/bezdomny-polak-we-wloszech-napisal-ksiazke-mowi-czym-jest-dolce-vita/dq98nlp> (dostęp 16.12.2024).
- Greco Salvatore, *Storia di mia vita, spiazzante esordio letterario per lo scrittore-vagabondo Janek Gorczyca*, „Artribune”, 20.07.2024, <https://www.artribune.com/editoria/libri/2024/07/storia-di-mia-vita-esordio-letterario-scrittore-vagabondo-janek-gorczyca/> (dostęp 15.12.2024).
- Marchese Lorenzo, *Janek il fatalista e il suo padrone: Storia di mia vita*, „Snaporaz”, 25.06.2024, <https://www.snaporaz.online/janek-il-fatalista-e-il-suo-padrone-storia-di-mia-vita> (dostęp 13.12.2024).
- Popolazione residente e dinamica geografica. Anno 2021*, 15.12.2022, <https://www.istat.it/files//2022/12/CENSIMENTO-E-DINAMICA-DEMOGRAFICA-2021.pdf> (dostęp 17.12.2024).
- Rizzo Giuseppe, *Il miglior esordiente di cui non avete mai sentito parlare*, „Internazionale”, 7.06.2024, <https://www.internazionale.it/opinione/giuseppe-rizzo/2024/06/07/storia-di-mia-vita-janek-gorczyca>, (dostęp 14.12.2024).
- Shabaj Flora, *Al di là e al di qua dell'Adriatico: la rappresentazione dell'Albania e dell'Italia tra XX e XXI secolo. Scrittori e scrittrici albanesi in lingua italiana a confronto* (rozprawa doktorska, Università degli Studi di Macerata, 2017), <https://u-pad.unimc.it/retrieve/de3e5026-bd4f-83cd-e053-3a05fe0a1d44/F.%20Shabaj%20Tesi%20dott..pdf> (dostęp 7.04.2025).
- Stranieri residenti al 1° gennaio – Cittadinanza, ISTAT (2024), http://dati.istat.it/Index.aspx?DataSetCode=DCIS_POPSTRCIT1# (dostęp 6.01.2025).
- Wojtaszczyk Danuta, *2 maja Dzień Polonii i Polaków za granicą /2 maggio si celebra la giornata dei polacchi all'estero. Ecco quanti sono i polacchi nel mondo e in Italia*, <https://www.polacchiinitalia.it/polacchi-in-italia-quant-sono-dati-istat/> (dostęp 6.01.2025).

Autobiografia nomadyczna. *Storia di mia vita* Jana (Janka) Gorczycy

Artykuł poświęcony jest analizie *Storia di mia vita* autorstwa Jana Gorczycy, polskiego pisarza, który od wielu lat mieszka we Włoszech i zadebiutował na rynku literackim w 2024 roku, publikując swoje wspomnienia w języku włoskim. Analiza koncentruje się na pojęciu domu ze względu na nietypową sytuację osobistą autora, będącego osobą bezdomną. W oparciu o badania nad włoską literaturą migracyjną, wywiady z autorem, recenzje

jego książki oraz dane statystyczne podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, co oznacza dla imigranta zadowolenie się w warunkach bezdomności, w jaki sposób w przypadku Gorczycy można zastosować koncepcję domu nomadycznego oraz jak twórczość literacka uczestniczy w procesie asymilacji.

Słowa kluczowe: włoska literatura migracyjna, Jan Gorczyca, podmiot nomadyczny, polska imigracja we Włoszech

Nomadic Autobiography. *Storia di mia vita* by Jan (Janek) Gorczyca

The article is devoted to the analysis of *Storia di mia vita* by Jan Gorczyca, a Polish author who has lived in Italy for many years and who made his debut on the literary market in 2024 by publishing his memoirs in Italian. The analysis focuses on the concept of home due to the author's unusual personal situation, i.e. his homelessness. Based on studies on Italian migration literature, interviews with the author, reviews of his novel, and statistical data, an attempt is made to answer the question of what it means for an immigrant to settle down in a situation of homelessness, how the concept of a nomadic home can be applied to Gorczyca's case, and how literary creation participates in the process of assimilation.

Keywords: Italian migration literature, Jan Gorczyca, nomadic subject, Polish immigration in Italy

Data przesłania tekstu: 8.02.2025

Data zakończenia procesu recenzyjnego: 4.08.2025

Data przyjęcia tekstu do publikacji: 6.08.2025

